

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.
Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej
„Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Instytucja odpowiedzialna za treść informacji – Fundacja Rozwoju Podhala

Ekspertyza zrealizowana w ramach operacji pt. *Ogólnopolska kampania na rzecz Krótkich Łańcuchów dostaw Żywności*. Realizacja: Fundacja Rozwoju Podhala w ramach umowy nr KSOW/2/2018/038.

Aktualny stan i zastosowanie przepisów regulujących sprzedaż bezpośrednią w Polsce dla potrzeb Kampanii na rzecz Krótkich Łańcuchów Żywności - Wiedz i Mądrze Jedz

Spis treści

a) STRESZCZENIE	3
b) JAKIE PRZEPISY I REGULACJE PRAWNE MAJĄ KLUCZOWE ZNACZENIE DLA ROZWOJU SYSTEMÓW KŁŹ W POLSCE? KRAJOWE VS. UE PRZEPISY I REGULACJE. WSKAZANIE WZORCÓW I PRZYKŁADÓW ORAZ ROZWIĄZAŃ PRAWNYCH STOSOWANYCH POZA POLSKĄ.....	3
c) JAKIE ZMIANY NASTĄPIŁY W PRZEPISACH W OSTATNICH LATACH W POLSCE? JAKI JEST STAN PRAWNY NA DZIŚ? PRZYKŁADY, WZORCE ZASTOSOWAŃ.....	9
d) JAK ZORGANIZOWAĆ PRODUKCJĘ NA MAŁĄ SKALĘ W ŚWIETLE ZMIAN PRAWNYCH REGULUJĄCYCH SPRZEDAŻ BEZPOŚREDNIĄ, ROLNICZY HANDEL DETALICZNY ORAZ INNE FORMY WPROWADZANIA DO OBROTU PRODUKTÓW SPOŻYWCZYCH BEZPOŚREDNIO PRZEZ PRODUCENTA. WZORCE, PRZYKŁADY.	13
e) ROZWIĄZANIA PRAWNE Z PUNKTU WIDZENIA PRODUCENTA I KONSUMENTA. PRZYKŁADY, ŹRÓDŁA I WZORCE. ASPEKTY ORGANIZACYJNE I FINANSOWE	20
f) WNIOSKI I ZALECENIA.....	29
g) BIBLIOGRAFIA	32

Aktualny stan i zastosowanie przepisów regulujących sprzedaż bezpośrednią w Polsce dla potrzeb Kampanii na rzecz Krótkich Łańcuchów Żywności - Wiedz i Mądrze Jedz

a) STRESZCZENIE

Opracowanie przedstawia regulacje prawne aktualnie obowiązujące w Polsce w zakresie prawa podatkowego i bezpieczeństwa żywności w zakresie tzw. sprzedaży bezpośredniej, która stanowi fundament systemów Krótkich Łańcuchów dostaw Żywności (KŁŻ). Rozwiązania „sprzedaży bezpośredniej” określają formę sprzedaży, w której nie ma pośrednika. Ta forma sprzedaży jest coraz popularniejsza ponieważ konsumenci coraz częściej chcą kupować produkty wiadomego pochodzenia. Konsument chce poznać producenta oraz sposób produkcji kupowanych produktów ponieważ to producent jest gwarantem jakości, autentyczności i bezpieczeństwa.

Omówione są dostępne formy tzw. „sprzedaży bezpośredniej”. Są to: produkcja podstawowa, sprzedaż bezpośrednia, dostawy bezpośrednie, sprzedaż marginalna, lokalna, ograniczona (MLO), Rolniczy Handel Detaliczny, Zakład Zatwierdzony. Każda forma produkcji i sprzedaży określa wymagania higieniczne i weterynaryjne. Wszystkie rozwiązania prawne muszą być zgodne z prawem Unii Europejskiej, które jest nadrzędne. Kwestie bezpieczeństwa żywności nie dają zbyt wielkiego pola do interpretacji w przepisach krajowych, natomiast kraje członkowskie mają znacznie większe pole do manewru w kwestiach podatkowych. Rolnik musi wybrać formę „sprzedaży bezpośredniej”, która jest najbardziej adekwatna do jego potrzeb, uwarunkowań i możliwości.

Analizy Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi wykazały, że należy rozszerzyć możliwości sprzedaży bezpośredniej, w szczególności w ramach działalności Rolniczego Handlu Detalicznego (RHD) za pośrednictwem Internetu oraz dopuścić sprzedaż do sklepów, stołówek i restauracji. RHD powinno być ograniczone do produkcji nieprzemysłowej, która wymaga doprecyzowania wraz z definicją „małego przetwórstwa”. Należy również dopuścić możliwość przetwarzania produktów przez rolników w inkubatorach kuchennych oraz innych kuchniach zbiorowych, które spełniają wymogi sanitarne, nie ograniczając miejsca przetwórstwa do samego gospodarstwa rolnego.

Wymienione wyżej postulaty zostały uwzględnione w projekcie ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia sprzedaży żywności przez rolników do sklepów i restauracji – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (18 maja 2018) został przyjęty przez Radę Ministrów 25/09/2018. Nowe przepisy mają obowiązywać już od 1 stycznia 2019.

Przepisy dopuszczają sprzedaż bezpośrednią żywnościowych produktów nieprzetworzonych i przetworzonych przez rolników działających indywidualnie. Brakuje jednak przepisów regulujących i zachęcających do działalności zbiorowej producentów i konsumentów, która powinna być priorytetem w skalowaniu systemów KŁŻ. Proponowane prawne w zakresie RHD są potrzebne, ale nie są one wystarczające dla rozwoju systemów KŁŻ, które wymagają przede wszystkim działania zbiorowe. W związku z tym faktem, należy rozważyć wprowadzenie rozwiązania sprzedaży zbiorowej w ramach działalności rolniczej wzorowanej na formule Punktów Sprzedaży Zbiorowej (PSZ), które funkcjonują z powodzeniem we Francji, jako fundament rozwoju tamtejszych systemów KŁŻ.

Publiczne programy rozwoju systemów KŁŻ powinny udzielać wsparcia w formie preferencji podatkowych oraz programów finansowania przede wszystkim małym gospodarstwom rolnym, a w szczególności tym które aktualnie nie prowadzą działalności sprzedażowej ale są zainteresowane zaangażowaniem się w systemy KŁŻ. Programowanie stosownego wsparcia będzie wymagało prawne zdefiniowanie małego gospodarstwa rolnego w warunkach polskich.

b) JAKIE PRZEPISY I REGULACJE PRAWNE MAJĄ KLUCZOWE ZNACZENIE DLA ROZWOJU SYSTEMÓW KŁŻ W POLSCE? KRAJOWE VS. UE PRZEPISY I REGULACJE. WSKAZANIE WZORCÓW I PRZYKŁADÓW ORAZ ROZWIĄZAŃ PRAWNYCH STOSOWANYCH POZA POLSKĄ

System **Krótkiego Łącucha dostaw Żywności (KŁŻ)** to zorganizowany system produkcji, przetwórstwa, dystrybucji i sprzedaży żywności, który polega na łączeniu producentów żywności z określonego regionu bezpośrednio z konsumentami, którzy poszukują świeżej i smacznej żywności bez chemii i wiadomego pochodzenia. Jest to forma zintegrowanej produkcji, dystrybucji i sprzedaży, która minimalizuje liczbę pośredników pomiędzy kupującym a produkującym.

Komisja Europejska propaguje coraz silniej formułę KŁŻ, zalecając Państwu Członkowskim wsparcie dla mechanizmów skracania łańcucha dystrybucji żywności oraz upraszczanie zasad sprzedaży bezpośrednio.

W Polsce, w celu wzmocnienia pozycji rolników w łańcuchu żywnościowym, Rada Ministrów przyjęła 16 maja 2017 dokument pt. Wspólna polityka rolna po 2020 roku - polskie priorytety, w którym zapisano, że „*Należy skuteczniej wspierać alternatywne kanały dystrybucji, w tym krótkie łańcuchy dostaw, oraz lokalne rynki, które zwiększają udział rolników w łańcuchu wartości dodanej, sprzyjają rozwojowi produkcji ekologicznej i tradycyjnej oraz wzmacniają więzi między rolnikami a konsumentami*”. Tym samym, systemy KŁŻ stały się priorytetem politycznym i od tego czasu są uwzględniane w dokumentach programowych, w tym też w programach finansowania rolnictwa i rozwoju wsi, w szczególności w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW).

W ostatnich latach, zgodnie z przyjętą polityką przyjętą przez Radę Ministrów, przepisy regulujące sprzedaż żywności przez rolników-producentów są zmieniane w celu dostosowania ich do potrzeb, uwarunkowań i możliwości małych gospodarstw rolnych, i co za tym idzie, w celu umożliwienia konsumentom bezpośredni dostęp do produktów żywnościowych wytwarzanych przez rolników. Najważniejsza zmiana w tym zakresie, to wprowadzenie w życie sprzedaż w formie Rolniczego Handlu Detalicznego (RHD) w dniu 1 stycznia 2017.

Dla rozwoju systemów KŁŻ, istotne są przepisy, które regulują zarówno **INDYWIDUALNĄ** jak i **ZBIOROWĄ** działalność rolników w zakresie produkcji, przetwórstwa i sprzedaży żywności oraz przedsiębiorców nieprowadzących działalności rolniczej, którzy zajmują się przetwórstwem i sprzedażą żywności. W Polsce przepisy te dotyczą przede wszystkim działalności indywidualnej rolników-producentów.

Z punktu widzenia przepisów i regulacji prawnych, istotne są przepisy, które zapewniają **BEZPIECZEŃSTWO ŻYWNOCI** (w tym wymogi sanitarne produkcji, przetwórstwa, przechowywania, dystrybucji itp.) oraz tych, które regulują relacje handlowe, przede wszystkim **UREGULOWANIA PODATKOWE**.

Na dzień dzisiejszy przepisy umożliwiają rolnikom przetwarzanie i sprzedaż swoich produktów bezpośrednio konsumentom, mają również możliwości podejmowania działań wspólnie i zbiorowo by tworzyć tzw. systemy KŁŻ, które zwiększają możliwości sprzedażowe małym gospodarstwom rolnym oraz stwarzają konsumentom większy dostęp do żywności produkowanej w małych gospodarstwach.

Aby legalnie sprzedawać bezpośrednio konsumentom, rolnicy muszą spełnić obowiązujące wymogi **sanitarne** oraz przepisy **podatkowe**, które są wyliczone w ustawach i rozporządzeniach regulujące tzw. „sprzedaż bezpośrednią”. W Polsce dopuszczalne jest 6 form sprzedaży dla rolników indywidualnych. Wybór formy sprzedaży zależy od indywidualnej decyzji rolnika, która powinna być dopasowana do jego sytuacji, w szczególności rodzaju żywności wprowadzanej do sprzedaży. Wybrana forma sprzedaży określa wymogi prawne, które muszą być spełnione indywidualnie przez każdego rolnika-producenta wprowadzającego produkty żywnościowe do obrotu, przede wszystkim w zakresie bezpieczeństwa żywności.

1. **PRODUKCJA PODSTAWOWA** dotyczy surowców pochodzenia zwierzęcego i roślinnego. Wymogi higieniczno-sanitarne określają przepisy Unii Europejskiej, w tym przede wszystkim **Rozporządzenie (WE) nr 852/2004** Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie **higieny środków spożywczych (załącznik I)**¹. W ramach tej formy działalności możliwa jest sprzedaż żywności do sklepów, stołówek, jadłodajni, gospodarstw agroturystycznych, czy restauracji.
2. **SPRZEDAŻ BEZPOŚREDNIA** dotyczy sprzedaży nieprzetworzonych produktów pochodzenia zwierzęcego [**Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 września 2015 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. poz. 1703)**]². W ramach tej formy działalności sprzedaż prowadzi się konsumentowi końcowemu lub do zakładów prowadzących handel detaliczny bezpośrednio zaopatrujących konsumenta końcowego (np. sklepów, stołówek, jadłodajni, gospodarstw agroturystycznych, czy restauracji). Do sprzedaży bezpośredniej dopuszcza się wyłącznie produkty pochodzenia zwierzęcego wyprodukowane z własnych surowców, a sprzedaż może być prowadzona tylko na ograniczonym obszarze.³
3. **DOSTAWY BEZPOŚREDNIE** dotyczą sprzedaży nieprzetworzonych produktów pochodzenia roślinnego [**Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 czerwca 2007 r. w sprawie dostaw bezpośrednich środków spożywczych (Dz. U. poz. 774)**]⁴. Do sprzedaży dopuszcza się wyłącznie produkty pochodzenia roślinnego wyprodukowane z własnych surowców, a sprzedaż może być prowadzona tylko na ograniczonym obszarze.
4. **SPRZEDAŻ MARGINALNA, LOKALNA, OGRANICZONA (MLO)** dotyczy sprzedaży obrobionych lub przetworzonych produktów pochodzenia zwierzęcego [**Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 marca 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków uznania działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (Dz. U. poz. 451)**]⁵. Wymogi z zakresu bezpieczeństwa żywności określają przepisy Unii Europejskiej, w tym przede wszystkim **Rozporządzenie (WE) nr 852/2004** Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie

¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:13:34:32004R0852:PL:PDF>

² http://www.wetgiw.gov.pl/files/2287_treść%20rozporządzenia.pdf

³ Wytyczne dot. bezpieczeństwa: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/sprzedaz-bezposrednia-produktow-pochodzenia-zwierzecego-wymagania-z-zakresu-bezpieczenstwa-zywnosci>

⁴ http://admin.produkty-tradycyjne.pl/dir_upload/site/files/Dostawybezposrednie2007112774.pdf

⁵ <http://www.abc.com.pl/du-akt/-/akt/dz-u-10-113-753>

higieny środków spożywczych¹. Dopuszcza się sprzedaż konsumentowi końcowemu oraz dostawę do innych zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta końcowego, przy tym że sprzedaż może być prowadzona na ograniczonym obszarze,⁶

5. **ROLNICZY HANDEL DETALICZNY (RHD)** umożliwia rolnikom przetwarzanie i sprzedaż produktów rolnych wszelakiego rodzaju pod warunkiem, że są wyprodukowane z własnych upraw i chowu [Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia sprzedaży żywności przez rolników (Dz. U. poz. 1961)⁷]. Wymogi z zakresu bezpieczeństwa żywności określają przepisy Unii Europejskiej, w tym w szczególności **Rozporządzenie UE nr 852/2004**¹. Dopuszcza się sprzedaż żywności dla konsumenta końcowego.
6. **ZAKŁAD ZATWIERDZONY**, reguluje przetwórstwo żywności pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego (np. zakład przetwórstwa mięsa, jaj, mleka czy produktów rybołówstwa). Wymogi higieniczno-sanitarne określają przepisy Unii Europejskiej, w tym w szczególności **Rozporządzenie UE nr 852/2004**¹ i **Rozporządzenie nr 853/2004**⁸ (produkty pochodzenia zwierzęcego). Dopuszcza się sprzedaż żywności do sklepów, stołówek, jadalni, gospodarstw agroturystycznych, czy restauracji.

Dla producentów-przedsiębiorców, **HANDEL DETALICZNY** reguluje sprzedaż żywności konsumentom. Wymogi z zakresu bezpieczeństwa żywności określają przepisy Unii Europejskiej, a w szczególności **Rozporządzenie (WE) nr 852/2004** Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie **higieny środków spożywczych**.

Jeśli chodzi o sprawy podatkowe, to dla rolników prowadzących sprzedaż w ramach działalności rolniczej, kluczowe znaczenie ma **USTAWA O PODATKU DOCHODOWYM OD OSÓB FIZYCZNYCH**. Obowiązujące od 1.01.2017, przepisy umożliwiają rolnikom sprzedaż żywnościowych produktów przetworzonych i nieprzetworzonych z upraw własnych i chowu w ramach działalności rolniczej (tzn. bez obowiązku prowadzenia działalności gospodarczej). Do osiągnięcia 20 tysięcy złotych przychodu rolnicy prowadzący sprzedaż w formie rolniczego handlu detalicznego nie płacą podatku. Przy przekroczeniu tej wielkości, do 150 tysięcy euro (!), płacą podatek w wysokości 2%. Kwota zwolniona od podatku ma być zwiększona do 40 tysięcy złotych w proponowanej nowelizacji ustawy już od 2019 roku.

Podsumowując, na dzień dzisiejszy przepisy umożliwiają rolnikom przetwarzanie i sprzedaż swoich produktów bezpośrednio konsumentom. Aby sprzedawać legalnie, muszą wybrać formę sprzedaży i spełnić jej wymogi, w tym zgłoszenia i rejestracje.

Jednak indywidualna produkcja, dystrybucja i sprzedaż stawia spore wyzwania z punktu widzenia opłacalności prowadzonej działalności. Koszty produkcji i dystrybucji (dotarcie do kupującego) mogą być spore, a cenowo trzeba konkurować z marketami. Dla małych gospodarstw jest to raczej działalność dodatkowa lub uzupełniająca z uwagi na niewielką skalę produkcji.

⁶ Wymagania weterynaryjne dla prowadzenia produkcji i sprzedaży produktów pochodzenia zwierzęcego w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej- <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/wymagania-weterynaryjne-dla-prowadzenia-produkcji-i-sprzedazy-produktow-pochodzenia-zwierzecego-w-ramach-dzialalnosci-marginalnej-lokalnej-i-ograniczonej>

⁷ <http://www.prawo.egospodarka.pl/akty/dziennik-ustaw/2016/000/1961>

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:13:34:32004R0852:PL:PDF>

Systemy KŁŻ bazujące na zbiorowym działaniu rolników w zakresie produkcji, dystrybucji i sprzedaży, stanowią szansę dla zwiększenia opłacalności działalności rolniczej dla małych gospodarstw. Zbiorowe działanie może potencjalnie znacznie ograniczyć koszty i ryzyko prowadzonej działalności. Działając zbiorowo producenci-rolnicy i producenci-przedsiębiorcy poprzez tworzenie systemu KŁŻ, zwiększają swoje indywidualne możliwości sprzedażowe stwarzając konsumentom większy i trwalszy dostęp do żywności wiadomego pochodzenia, wyprodukowanej w małych gospodarstwach czy też przez niewielkich producentów, przywiązujących dużą wagę do tradycji i jakości.

Na dzień dzisiejszy, w Polsce nie ma jednoznacznego określenia w przepisach prawa, czym jest system KŁŻ.

Dla potrzeb przygotowania programów wsparcia dla systemów KŁŻ w PROW 2014-2020, przyjęto ogólną definicję systemów KŁŻ w oparciu o Rozporządzenie UE 1305/2014⁹, w którym jest mowa o tworzeniu lub rozwoju krótkich łańcuchów dostaw w rozumieniu art. 2 ust. 1 akapit drugi lit. m rozporządzenia nr 1305/2013:

„krótki łańcuch dostaw” oznacza łańcuch dostaw, który obejmuje ograniczoną liczbę podmiotów gospodarczych zaangażowanych we współpracę, przynoszący lokalny rozwój gospodarczy oraz charakteryzujący się ścisłymi związkami geograficznymi i społecznymi między producentami, podmiotami zajmującymi się przetwórstwem a konsumentami.”

oraz o rynkach lokalnych w rozumieniu art. 35 ust. 2 lit. d rozporządzenia nr 1305/2013, która wymaga:

„horyzontalnej i wertykalnej współpracy między podmiotami łańcucha dostaw na rzecz utworzenia i rozwoju krótkich łańcuchów dostaw i rynków lokalnych.”

Definicje cytowane wyżej zostały uzupełnione przez Komisję Europejską w ramach art. 11 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 807/2014 z dnia 11 marca 2014 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i wprowadzającego przepisy przejściowe (Dz. Urz. UE L 227 z 31.07.2014, str. 1 z późn. zm.);

„1. Wsparcie na rzecz utworzenia krótkich łańcuchów dostaw, o którym mowa w art. 35 ust. 2 lit. d) rozporządzenia (UE) nr 1305/2013, obejmuje wyłącznie łańcuchy dostaw, w które między rolnikiem a konsumentem zaangażowany jest nie więcej niż jeden pośrednik.”

Powyżej przytoczona definicja systemów KŁŻ jest stosowana w PROW 2014-2020, w szczególności w działaniu „Współpraca” w ramach którego wyasygnowano pulę środków na innowacje w zakresie systemów KŁŻ¹⁰. Opierając się na definicji Unii Europejskiej, uznano że nie ma potrzeby wprowadzenia definicji systemu KŁŻ do prawa krajowego.

Istotą systemu KŁŻ, jest to, że zarówno producenci jak i konsumenci aktywnie go współtworzą, czerpiąc z niego korzyści. System KŁŻ skraca „odległość” pomiędzy producentem a konsumentem nie tylko w sensie geograficznym, premiując lokalne

⁹ http://www.arimr.gov.pl/fileadmin/pliki/PB_2015/Akty_prawne/1305_2013skons.pdf

¹⁰ Program Współpraca – szczegóły <http://www.arimr.gov.pl/prow/dzialanie-16-wspolpraca.html>

produktowanie i konsumowanie żywności, ale również społecznym, premiując bezpośredni i osobisty kontakt.¹¹

Systemy KŁŻ minimalizują liczbę pośredników pomiędzy producentem i konsumentem w celu z jednej strony zwiększenia przychodów dla producentów, a z drugiej, zapewnienia ciągłego dostępu do jakościowej żywności konsumentom po atrakcyjnych cenach. Liczba niezbędnych pośredników pomiędzy producentem a konsumentem zależy od produktu. Na przykład ubojnie są istotnym elementem łańcucha dostaw mięsa, a dobrze wyposażona kuchnia umożliwiająca przetwórstwo może być niezbędna dla produkcji dżemów czy soków, w sytuacji w której domowe kuchnie nie spełniają warunków bezpieczeństwa żywności czy też mają ograniczone możliwości technologiczne produkcji.

Z punktu widzenia prawnego producent-rolnik oraz producent-przedsiębiorca pozostaje odpowiedzialny za bezpieczeństwo wyprodukowanej przez siebie żywności, która trafia bezpośrednio do konsumenta. Zbiorowe działania, np. w zakresie korzystania ze wspólnej i dobrze wyposażonej kuchni czy też zbiorowego systemu logistycznego, nie zastępują indywidualnej odpowiedzialności.

Omówione wyżej rozwiązania tzw. „sprzedaży bezpośredniej” w powiązaniu z systemami KŁŻ stanowią szansę przede wszystkim dla kilkuset tysięcy małych gospodarstw rolnych, które nie produkują na rynek. Nie ma aktualnie definicji co stanowi „małe gospodarstwo”, a ich faktyczny potencjał produkcyjny nie jest rozpoznany. Niemniej nowe rozwiązania stwarzają nowe możliwości zagospodarowania i zbytu nadwyżek produkcji, i co za tym idzie, zwiększenie przychodów gospodarstwa.

Warto podkreślić, że polityka Unii Europejskiej coraz bardziej sprzyja rozwiązaniom, które mogą przyczynić się do rozwoju systemów KŁŻ. W szczególności należy podkreślić następujące kierunki:

- Wzmocnienia i „uporządkowania” polityki certyfikacji żywności
- Uproszczenia mechanizmów tworzenia i wspierania grup producentów
- Lepszego ukierunkowania działań promocyjnych
- Wsparcia dla mechanizmów skracania łańcucha dystrybucji
- Uproszczenia zasad sprzedaży bezpośredniej

¹¹ Definicje systemów KŁŻ są omówione w raporcie ekspertów Komisji Europejskiej.
http://produktlokalny.pl/wp-content/uploads/2015/02/30_PL-EIP-AGRI-SFC-REPORT.pdf

c) JAKIE ZMIANY NASTĄPIŁY W PRZEPISACH W OSTATNICH LATACH W POLSCE? JAKI JEST STAN PRAWNY NA DZIŚ? PRZYKŁADY, WZORCE ZASTOSOWAŃ

Zmiany w przepisach regulujących produkcję, dystrybucję i sprzedaż żywności w ostatnich latach zwiększyły możliwości sprzedaży produktów przetworzonych dla rolników w ramach prowadzonej działalności rolniczej. Zmiany te były motywowane chęcią umożliwienia rolnikom prowadzącym małe gospodarstwa sprzedaż rynkową, a konsumentom dostęp bezpośredni do żywności produkowanej przez rolników. Wykorzystanie nowych możliwości sprzedaży bezpośredniej przez rolników:

- Wpływa w zasadniczy sposób na wzrost dochodów małych gospodarstw rolnych
- Daje możliwość rolnikom ustalania ceny produktu
- Przyczynia się do rozwoju przedsiębiorczości i ograniczenia bezrobocia na wsi
- Umożliwia utrzymanie niewielkiego gospodarstwa
- Motywuje do inwestycji i rozwoju produkcji
- Kreuje własną markę rolnika jako producenta

Każdy, kto produkuje i sprzedaje żywność, musi spełnić określone wymogi formalno-prawne dotyczące:

- **FORMY SPRZEDAŻY** – surowce , żywność przetworzona.
- **WYMOGÓW HIGIENICZNYCH** (w tym wymogi prawa budowlanego, prawa pracy)
- **REJESTRACJI, ZATWIERDZEŃ**
- **RODZAJU DZIAŁALNOŚCI:** rolnicza, pozarolnicza.
- **WYMOGÓW PODATKOWYCH**
- **UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH.**

Rozwiązania „sprzedaży bezpośredniej” określają formę sprzedaży, w której nie ma pośrednika. Ta forma sprzedaży jest coraz popularniejsza ponieważ konsumenci coraz częściej chcą kupować produkty wiadomego pochodzenia. Konsument chce poznać producenta oraz sposób produkcji kupowanych produktów ponieważ to producent jest gwarantem jakości, autentyczności i bezpieczeństwa.

W celu ułatwienia rolnikom produkcji i sprzedaży żywności przetworzonej (sprzedaż bezpośrednia oraz dostawy bezpośrednie dotyczą przede wszystkim żywności nieprzetworzonej), wprowadzono z dniem 1 stycznia 2017 możliwość prowadzenia Rolniczego Handlu Detalicznego (RHD).¹² Najważniejsza podstawa prawna to ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o *zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia sprzedaży żywności przez rolników* (Dz. U. poz. 1961) oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi:

¹² Szczegółowe informacje o Rolniczym Handlu Detalicznym są dostępne <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/rolniczy-handel-detaliczny-informacje-podstawowe>

- z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie maksymalnej ilości żywności zbywanej w ramach rolniczego handlu detalicznego oraz zakresu i sposobu jej dokumentowania (Dz. U. poz. 2159).
- z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego lub wprowadzających na rynek te produkty oraz wykazów takich zakładów (Dz. U. poz. 2192).
- Z dnia 15 grudnia 2016 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. poz. 2161).

RHD to handel detaliczny w rozumieniu art. 3 ust 7 rozporządzenia 178/2002, polegający na zbywaniu konsumentowi finalnemu, o którym mowa w art 3 ust 18 rozporządzenia nr 178/2002, żywności pochodzącej „w całości lub części z własnej uprawy, hodowli lub chowu podmiotu działającego na rynku spożywczym.” Handel detaliczny to obsługa i/lub przetwarzanie żywności i jej przechowywanie w punkcie sprzedaży lub w punkcie dostaw dla konsumenta finalnego.

Formuła RHD stwarza rolnikom lepsze możliwości rozwoju produkcji i sprzedaży konsumentom końcowym żywności przetworzonej, wyprodukowanej w całości lub w części z ich własnej uprawy, chowu lub hodowli. RHD daje konsumentom możliwość zakupu żywności, produkowanej w określonym regionie przez lokalnych rolników, skracając łańcuch dostaw poprzez wyłączenie pośredników.

W ramach RHD, rolnik może przetwarzać i sprzedawać konsumentom produkty bazując na własnych uprawach, hodowli czy chowie, tj.

- Mięso pochodzące od hodowanych w gospodarstwie zwierząt (poddanych ubojowi w zatwierdzonej rzeźni)
- Produkty mięsne (np. szynki, kiełbasy)
- Produkty mleczne (np. ser, jogurty, masło)
- Produkty mieszane (np. pierogi z mięsem)
- Przetwory owocowe (np. soki, dżemy, konfitury)
- Przetwory warzywne (np. marynaty, kiszonki, soki)
- Pieczywo, wyroby cukiernicze
- Niemięsne wyroby garmażeryjne (np. pierogi z kapustą).

Kluczowym pojęciem odnośnie przetwórstwa to pojęcie produkcji nieprzemysłowej. Ulgi podatkowe wynikają z faktu że przychody są generowane „...ze sprzedaży **przetworzonych w sposób inny niż przemysłowy** produktów roślinnych i zwierzęcych pochodzących z własnej uprawy, hodowli lub chowu, z wyjątkiem przetworzonych produktów roślinnych i zwierzęcych uzyskanych w ramach prowadzonych działów specjalnych produkcji rolnej oraz produktów opodatkowanych podatkiem akcyzowym na podstawie odrębnych przepisów.” (Ustawa o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych PDOF, w art. 10 ust. 1 pkt 9).

Sprzedaż RHD niesie za sobą korzyści, ale również ograniczenia i obowiązki. Najistotniejsze ograniczenia to:

- Sprzedaż jest dopuszczana tylko klientom będącym osobami fizycznymi. Nie można sprzedawać osobom prawnym, np. do szkoły, sklepu czy restauracji.

- Nie można zatrudniać osób przy przetwarzaniu, produkcji i sprzedaży. Wyjątkiem jest sprzedaż podczas wystaw, festynów, targów.
- Sprzedaż jest ograniczona do miejsc, w których produkty zostały wytworzone lub przeznaczonych do prowadzenia handlu (np. targowisko) lub z „urządzeń ruchomych czy tymczasowych”
- Ilość produktów roślinnych lub zwierzęcych pochodzących z własnej uprawy, hodowli lub chowu, wykorzystanych do produkcji finalnego produktu musi stanowić co najmniej 50% tego produktu (z wyłączeniem wody).
- Przestrzeganie rocznych limitów sprzedaży produktów pochodzenia zwierzęcego (określonych w rozporządzeniu z 16 grudnia 2016¹³), tj:
 - Mleko surowe albo mleko surowe i siara: 52.000 litrów
 - Surowa śmietana: 10.400 litrów
 - Jaja od drobiu: 148.200 sztuk
 - Jaja od ptaków bezgrzebionowych: 800 sztuk
 - Produkty pszczele nieprzetworzone, w tym miód, pyłek pszczeli, pierzga, mleczko pszczele (w zależności od liczby rodzin): do 5 rodzin = 150 kg – 80 rodzin = 2.400 kg
 - Produkty rybołówstwa żywe lub uśmiercone: 1.800 kg
 - Żywe ślimaki lądowe z gatunków *Helix pomatia*, *Cornum aspersum aspersum*, *Cornu aspersum maxima*, *Helix lucorum* oraz z rodziny *Acahtinidedae*: 1.000 kg
 - Świeże mięso wołowe, wieprzowe, baranie, kozie, końskie lub produkowane z tego mięsa wyroby mięsne lub mięso mielone: 2.300 kg
 - Świeże mięso drobiowe lub zajęczaków, lub produkowane z tego mięsa surowe wyroby mięsne lub mięso mielone: 2.100 kg
 - Świeże mięso zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych lub produkowane z tego mięsa surowe wyroby mięsne lub mięso mielone: 1.100 kg
 - Produkty mięsne: 1.400 kg
 - Wstępnie przetworzone lub przetworzone produkty rybołówstwa: 1.400 kg
 - Produkty mleczne lub produkty na bazie siary łącznie: 2.600 kg
 - Produkty jajeczne: 1.300 kg
 - Gotowe posiłki (potrawy) z produktów pochodzenia zwierzęcego: 1.400 kg

Najistotniejsze obowiązki to:

- Sprzedawana żywność nie może stanowić zagrożenia dla bezpieczeństwa zdrowia konsumenta i wpływać niekorzystnie na ochronę zdrowia publicznego. Oznacza to

¹³ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie maksymalnej ilości żywności zbywanej w ramach rolniczego handlu detalicznego oraz zakresu i sposobu jej dokumentowania (Dz. U. poz. 2159).

spełnienie wymogów higienicznych określonych w zał II rozdział III rozporządzenia 852/2004. Praktycznie: odpowiednie urządzenia, utrzymujące właściwą higienę, utrzymanie powierzchni w dobrym stanie, łatwe do czyszczenia i dezynfekcji, odpowiednie warunki do czyszczenia i dezynfekcji narzędzi do pracy i sprzętu, gorąca i zimna woda w jakości wody pitnej, odpowiednie warunki do usuwania i przechowywania produktów niejadalnych, warunki dla utrzymywania i monitorowania właściwych warunków termicznych żywności.

- Poddanie się nadzorowi organów kontroli bezpieczeństwa żywności czyli Państwowej Inspekcji Sanitarnej albo Inspekcji Weterynaryjnej. Dokonanie wpisu do rejestru prowadzonego przez Powiatowego Lekarza Weterynarii (PLW) lub Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego (wniosek o wpis do rejestru PLW, decyzja o wpisie i nadaniu weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (WNI)).¹⁴
- Dokumentowanie sprzedaży w sposób umożliwiający określenie ilości zbywanej żywności (omówione szczegółowo niżej).
- Umieszczenie w miejscu sprzedaży, w sposób czytelny i widoczny dla konsumenta:
 - Napis „Rolniczy Handel Detaliczny”
 - Dane obejmujące: a) imię i nazwisko albo nazwę podmiotu; b) adres miejsca prowadzenia produkcji; c) weterynaryjny numer identyfikacyjny, o ile taki został nadany.

Jeśli chodzi o nadzór i kontrole, to Inspekcja Weterynaryjna jest odpowiedzialna za bezpieczeństwo produktów pochodzenia zwierzęcego lub zawierających środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego (produkty mieszane). Organy te zatwierdzają zgłoszone miejsce produkcji jako spełniające wymogi bezpieczeństwa żywności.

Nadzór nad produktami pochodzenia niezwierzęcego pozostaje w gestii Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Natomiast Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-spożywczych (IJHARS) sprawuje nadzór nad jakością produktów.

¹⁴ W przypadku przetwórstwa produktów pochodzenia roślinnego metodami nieprzemysłowymi i na małą skalę w gospodarstwie lub w innej przestrzeni nie ma krajowych regulacji prawnych (tak jak w przypadku produktów pochodzenia zwierzęcego). Są jedynie wytyczne Państwowej Inspekcji Sanitarnej - Wytyczne Dobrej Praktyki Higienicznej i Produkcyjnej przy produkcji żywności niezwierzęcego pochodzenia w warunkach domowych z wykorzystaniem surowców roślinnych z własnych upraw. <https://gis.gov.pl/wp-content/uploads/2018/04/Poradnik-Dobrej-Praktyki-Higienicznej-i-Produkcyjnej-przy-produkcji-zywnosci-niezwierzcego-pochodzenia-w-warunkach-domowych-z-wykorzystaniem-surowcow-roslinnych.pdf>

d) JAK ZORGANIZOWAĆ PRODUKCJĘ NA MAŁĄ SKALĘ W ŚWIETLE ZMIAN PRAWNYCH REGULUJĄCYCH SPRZEDAŻ BEZPOŚREDNIĄ, ROLNICZY HANDEL DETALICZNY ORAZ INNE FORMY WPROWADZANIA W OBROTU PRODUKTÓW SPOŻYWCZYCH BEZPOŚREDNIO PRZEZ PRODUCENTA. WZORCE, PRZYKŁADY.

Dla rolników, rozwiązania podatkowe mają kluczowe znaczenie. Od stycznia 2016 roku w polskim prawie wprowadzono szereg zmian, które dały rolnikom możliwość legalnego przetwarzania nadwyżek produktów rolnych pochodzących z własnej uprawy. Stale są prowadzone prace legislacyjne nad wprowadzeniem kolejnych uproszczeń w tym zakresie. Istotą rozwiązania to umożliwienie rolnikom możliwości sprzedaży produktów własnego wyrobu w ramach prowadzonej działalności rolniczej.

Zgodnie z treścią art. 3 Ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. 2004 Nr 173 poz. 1807), jej zapisów nie stosuje się do:

1. działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego;
2. wynajmowania przez rolników pokoi, sprzedaży posiłków domowych i świadczenia w gospodarstwach rolnych innych usług związanych z pobytem turystów;
3. wyrobu wina przez producentów będących rolnikami wyrabiającymi mniej niż 100 hektolitrów wina w ciągu roku gospodarczego, o których mowa w art. 17 ust. 3 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina (Dz. U. z 2014 r. poz. 1104);
4. działalności rolników w zakresie sprzedaży, o której mowa w art. 20 ust. 1c ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 361, z późn. zm.).

Zgodnie z cytowanym wyżej pkt. 4, rolnik sprzedający produkty pochodzące z własnej uprawy, w tym produkty przetworzone w sposób nieprzemysłowy, nie musi rejestrować działalności gospodarczej.

Przykład:

Janina Kowalska ma swoje gospodarstwo, na którym uprawia truskawki. Co roku część owoców zostaje w domu, bo Pani Kowalska nie może sprzedać całego plonu. Postanowiła więc robić z truskawek, które jej zostają dżemy. Do dżemów Pani Kowalska dodaje tylko cukier (czasem pektynę). Jej przetwory cieszą się dużym zainteresowaniem i ma wielu kupujących.

Mimo, iż Pani Kowalska prowadzi sprzedaż dżemów, nie ma obowiązku rejestrowania działalności gospodarczej. Zgodnie z obowiązującym prawem może przetwarzać pozostające u niej nadwyżki owoców i sprzedawać je w formie przetworzonej bez rejestrowania działalności gospodarczej.

Sprzedają, w rozumieniu ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych uregulowaną w art. 20 ust. 1c jest sprzedaż przetworzonych w sposób inny niż przemysłowy produktów roślinnych i zwierzęcych pochodzących z własnej uprawy, hodowli lub chowu, z wyjątkiem przetworzonych produktów roślinnych i zwierzęcych uzyskanych w ramach prowadzonych działów specjalnych produkcji rolnej oraz produktów opodatkowanych podatkiem akcyzowym na podstawie odrębnych przepisów.

Sprzedaż, o której mowa wyżej będzie wyłączona spod przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej jeżeli:

- 1) sprzedaż nie jest wykonywana na rzecz osób prawnych, jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej lub na rzecz osób fizycznych na potrzeby prowadzonej przez nie pozarolniczej działalności gospodarczej;
- 2) przetwarzanie produktów roślinnych i zwierzęcych i ich sprzedaż nie odbywa się przy zatrudnieniu osób na podstawie umów o pracę, umów zlecenia, umów o dzieło oraz innych umów o podobnym charakterze;
- 3) sprzedaż następuje wyłącznie:
 - w miejscach, w których produkty te zostały wytworzone,
 - na targowiskach, przez które rozumie się wszelkie miejsca przeznaczone do prowadzenia handlu, z wyjątkiem sprzedaży dokonywanej w budynkach lub w ich częściach;
- 4) prowadzona jest ewidencja sprzedaży,
- 5) podatnik nie uzyskał innych przychodów ze źródła, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 3. (pozarolnicza działalność gospodarcza)

Za produkt roślinny pochodzący z własnej uprawy uważa się również mąkę wytworzoną ze zboża pochodzącego z własnej uprawy.

Przykład:

Pani Janina może sprzedawać wytworzone przez siebie dżemy **bez obowiązku prowadzenia działalności gospodarczej** pod kilkoma warunkami.

Po pierwsze może przetwarzać tylko produkty własne, tj. pochodzące z jej upraw.

Po drugie musi je przetwarzać u siebie w domu w małych ilościach, w sposób, który nie stanowi przetwarzania na skalę przemysłową. Przetwarzanie produktów roślinnych w warunkach domowych, starymi metodami, bez użycia specjalistycznych maszyn będzie takim właśnie przetwarzaniem.

Po trzecie do legalnego przetwarzania produktów rolnych w domu rolnika potrzebny jest odbiór kuchni przez Sanepid (kontrola, czy produkty żywnościowe przetwarzane są w sposób czysty, bezpieczny i nie zagrażający wprowadzeniu do żywności zanieczyszczeń.)

Po czwarte może sprzedawać wytworzone przez siebie produkty tylko bezpośrednio odbiorcy, którym może być osoba fizyczna czyli np. klient na targu, lub osoba, która przyjdzie do domu Pani Kowalskiej i tam kupi od niej dżem. Pani Kowalska nie może sprzedawać wytworzonych przez siebie dżemów osobie, która prowadzi restaurację, sklep, itp. Wykluczone jest też sprzedawanie tego produktu przez pośrednika.

Osoby, które sprzedają przetworzone przez siebie nadwyżki produktów rolnych są podatnikami w rozumieniu przepisów prawa, którzy mogą płacić podatek dochodowy na zasadach ogólnych (tj. 18 % lub 32% w zależności od wysokości osiągniętego dochodu) lub skorzystać z możliwości płacenia podatku w formie ryczałtu w wysokości 2 % od przychodu.

Żeby skorzystać z możliwości odprowadzania podatku w formie zryczałtowanej trzeba:

- do 20 stycznia danego roku kalendarzowego złożyć w Urzędzie Skarbowym oświadczenie, że będzie się odprowadzało podatek w formie ryczałtu od sprzedaży przetworzonych nadwyżek produktów rolnych (w przypadku rozpoczęcia działalności w ciągu roku, zgłoszenia dokonujemy nie później niż w dniu uzyskania pierwszego przychodu)
- prowadzić ewidencję sprzedaży
- płacić co miesiąc do 20- tego każdego miesiąca podatek od osiągniętego przychodu do Urzędu Skarbowego
- do końca stycznia następnego roku podatkowego złożyć w Urzędzie Skarbowym PIT -28, w którym rolnik rozliczy przychód ze sprzedaży przetworzonych produktów rolnych.

WZÓR OŚWIADCZENIA DO Urzędu Skarbowego o opodatkowaniu ryczałtem

	Liszki/ Kaszów/ Cholerzyn....., data
Imię i Nazwisko	
Adres zamieszkania	
NIP/ PESEL	
Nr Tel.	
	Naczelnik Urzędu Skarbowego Pierwszy Urząd Skarbowy ul. Rzemieślnicza 5 30-363 Kraków
OŚWIADCZENIE O WYBORZE FORMY OPODATKOWANIA	
Ja, (imię i nazwisko), legitymująca/y się dowodem osobistym serii ... nr... i nr PESEL oświadczam, iż wybieram jako formę opodatkowania ryczałt od przychodów ewidencjonowanych ze sprzedaży przetworzonych w sposób inny niż przemysłowy produktów roślinnych i zwierzęcych pochodzących z własnej uprawy, hodowli lub chowu.	
.....	
<i>Podpis podatnika</i>	

UWAGA !!!

Oświadczenie o wyborze formy opodatkowania składamy do Urzędu Skarbowego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania. Podatek od przychodu ze sprzedaży przetworzonych produktów rolnych odprowadzamy do Urzędu Skarbowego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania podatnika.

Osoby, które zgłoszą się do Urzędu Skarbowego jako podatnicy ryczałtowi muszą prowadzić **EWIDENCJĘ SPRZEDAŻY**.

Ewidencja musi zawierać co najmniej:

- numer kolejnego wpisu,
- datę uzyskania przychodu,
- kwotę przychodu,
- przychód narastająco od początku roku.

Dzienne przychody ewidencjonowane są w dniu sprzedaży. Ewidencję sprzedaży, należy posiadać w miejscu sprzedaży przetworzonych produktów roślinnych i zwierzęcych.

EWIDENCJA SPRZEDAŻY – może być prowadzona w zwykłym zeszycie, w którym odnotowywane będą informacje wymagane przez ustawodawcę. **TABELA 1** obrazuje, jak powinna wyglądać ewidencja sprzedaży.

TABELA 1.

Forma prowadzenia ewidencji sprzedaży, oprócz, daty, kwoty i kwoty łącznej, należy wpisać ilość i rodzaj sprzedawanych produktów. Poniżej tabela obrazująca jak ma wyglądać ewidencja sprzedaży:

TABELA- EWIDENCJA SPRZEDAŻY - WZÓR

Lp.	data	Kwota	Kwota narastająco	Ilość sprzedanych produktów	Rodzaj produktów
1.	22.01.2018	20 zł	20 zł	3 słoiki 30 ml.	Dżem truskawkowy
2.	23.01.2018	40 zł	60 zł	10 słoików 30 ml	pikle
3.					
4.					

Przykład:

Pani Nowak przetwarza w domowej kuchni odebranej przez sanepid warzywa, których nie sprzedawała do przetwórci. Zwykle co roku zostają jej cukinie, dynia, buraki i pomidory.

Pani Nowak wytwarza z tych warzyw przetwory, które później sprzedaje na lokalnym targowisku.

Pani Nowak korzysta z prawa wytwarzania tych produktów we własnej kuchni i zgłosiła się do Urzędu Skarbowego jako podatnik ryczałtowy, co oznacza, że płaci 2% podatku od przychodu.

Pani Nowak prowadzi EWIDENCJĘ SPRZEDAŻY i zawsze ma ją tam, gdzie sprzedaje swoje przetwory. Zawsze na koniec dnia Pani Nowak wpisuje do EWIDENCJI datę, kwotę, za którą sprzedała towar w danym dniu i kwotę zbiorczą (sumę dotychczasowej sprzedaży i zarobku z dnia bieżącego zgodnie ze wzorem wskazanym w TABELI 1.

Pani Nowak prowadzi ewidencję w zwykłym 16- kartkowym zeszycie, który jest lekki i zawsze łatwo go schować do torebki lub siatki.

UWAGA!!!

EWIDENCJĘ SPRZEDAŻY zawsze trzeba mieć przy sobie w miejscu, gdzie dokonujemy sprzedaży, bowiem w przypadku kontroli musimy okazać ten dokument. Ponadto ewidencję należy uzupełniać w chwili dokonywania sprzedaży.

Kara za brak lub nieprawidłowo wypełnianą ewidencję wynosi 5-krotność stawki podatku 2%. Zatem jej wysokość będzie zależna od wysokości uzyskanego przychodu.

Opodatkowanie ryczałtem jest możliwe, jeżeli przychody w roku poprzednim nie przekroczyły równowartości **150.000 euro**.

Przekroczenie tego limitu w roku podatkowym oznacza, że w następnym roku podatnik nie będzie mógł opodatkowywać swoich przychodów ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych, podobnie jak ma to miejsce w przypadku podatników prowadzących działalność gospodarczą.

Jeśli oboje małżonkowie osiągają przychody ze sprzedaży bezpośredniej, przychód dzielą po połowie, chyba że złożą pisemne oświadczenie o opodatkowaniu całości przychodu przez jednego z nich.

Podatnik ryczałtowy nie odlicza sobie od podatku kosztów czyli np. zakupów jakichś towarów (np. słoików, cukru, octu), niemniej jednak musi gromadzić faktury za takie zakupy, w przypadku gdyby kontrola z Urzędu Skarbowego zażądała takich dokumentów.

Podatnik ryczałtowy nie musi co miesiąc składać do Urzędu Skarbowego deklaracji, jednak musi po każdym miesiącu, w którym osiągnął przychód, do 20 dnia kolejnego miesiąca zapłacić należny podatek.

Roczne rozliczenie podatku ryczałtowego następuje na deklaracji PIT 28 do dnia 31 stycznia roku następnego. Przychodów ujętych w PIT 28 nie rozliczamy ponownie w deklaracji składanej w Urzędzie Skarbowym do dnia 30 kwietnia. Oznacza to, że osoby, które oprócz dochodów z działalności przetwórczej uzyskują dochody z umowy o pracę, umowy zlecenia czy umowy o dzieło, rozliczą się z tych dochodów osobno. Najpierw do 31 stycznia

rozliczą PIT 28 za ryczałt, a potem do 30 kwietnia rozliczą pozostałe dochody osiągnięte w poprzednim roku podatkowym.

CZĘSTO ZADAWANE PYTANIA.

Rachunek za sprzedany towar – czy trzeba go wystawić?

Sprzedaż przez rolników przetworzonych produktów roślinnych i zwierzęcych na targowiskach, nie rodzi obowiązku wystawienia rachunku.

Art. 87 §2 Ordynacji podatkowej: Obowiązek wystawienia rachunku (...), nie dotyczy rolników sprzedających produkty roślinne i zwierzęce pochodzące z własnej uprawy, hodowli lub chowu, nieprzerobione lub nieprzetworzone sposobem przemysłowym, chyba że sprzedaż jest dokonywana w ich odrębnych, stałych miejscach sprzedaży poza obrębem uprawy, hodowli lub chowu, z wyjątkiem sprzedaży na targowiskach, o których mowa w art. 20 ust. 1c pkt 3 lit. b ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Działalność polegająca na sprzedaży przetworzonych produktów roślinnych i zwierzęcych nie jest uznawana za działalność gospodarczą również w rozumieniu przepisów o podatkach i opłatach lokalnych. *Art. 1a ust. 2 pkt 3 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych stanowi, iż za działalność gospodarczą w rozumieniu ustawy nie uważa się działalności, o której mowa w art. 3 pkt 4 ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 584 i 699).*

Podatek od towarów i usług (VAT) – dlaczego warto być rolnikiem ryczałtowym?

Rolnicy ryczałtowi korzystają z szeregu zwolnień i ulg. Zgodnie z art. 2 pkt 19 ustawy o VAT, przez rolnika ryczałtowego rozumie się rolnika dokonującego dostawy produktów rolnych pochodzących z własnej działalności rolniczej lub świadczącego usługi rolnicze, korzystającego ze zwolnienia od podatku od towarów i usług na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 3 ustawy o VAT, z wyjątkiem rolnika obowiązującego na podstawie odrębnych przepisów do prowadzenia ksiąg rachunkowych. Przepis art. 43 ust. 1 pkt 3 ustawy o VAT zwalnia od podatku dostawę produktów rolnych pochodzących z własnej działalności rolniczej, dokonywaną przez rolnika ryczałtowego oraz świadczenie usług rolniczych przez rolnika ryczałtowego.

Za produkty rolne i usługi rolnicze ustawa o VAT uznaje towary i usługi wymienione w załączniku nr 2 do tej ustawy oraz towary wytworzone z nich przez rolnika ryczałtowego z produktów pochodzących z jego własnej działalności rolniczej przy użyciu środków zwykle używanych w gospodarstwie rolnym, leśnym i rybackim (por. art. 2 pkt 20 i 21 ustawy o VAT).

Stąd też w definicję produktów rolnych, których sprzedaż podlega zwolnieniu z VAT wpisują się owocowe dżemy, konfitury i soki, które mogą być wytwarzane (w sposób typowy dla gospodarstwa rolnego) przez rolników z owoców pochodzących z własnego gospodarstwa rolnego.

Rolnik nie ma też obowiązku posiadania kasy fiskalnej.

Przykład:

Pani Kowalska przetwarza w swoim gospodarstwie maliny, których nie udało jej się sprzedać. Z nadwyżek owoców robi soki, które później sprzedaje jako rolnik ryczałtowy. Od kwoty przychodu odprowadza 2 % podatku. Pani Kowalska zwolniona jest z podatku VAT

i nie ma obowiązku wystawiania paragonu z kasy fiskalnej, bowiem przepisy zwalniają ją z tego. Jedynym jej obowiązkiem jest prowadzenie ewidencji sprzedaży i odprowadzanie co miesiąc 2 % podatku do Urzędu Skarbowego od uzyskanego w danym miesiącu przychodu. Pani Kowalska zapłaci podatek do 20 dnia kolejnego miesiąca za miesiąc poprzedni.

Jakie są obowiązki odnośnie ubezpieczeń społecznych (ZUS, KRUS)?

Rolnicy, którzy decydują się na przetwarzanie własnych produktów rolnych obowiązani są do rejestracji w Urzędzie Skarbowym i do uzyskania zatwierdzenia ich kuchni przez sanepid.

Działalność przetwórcza w tym zakresie nie wymaga rejestrowania działalności gospodarczej. Rolnicy pozostają ubezpieczeni jak dotychczas i nie muszą płacić dodatkowych świadczeń do ZUS czy KRUS, dlatego, że przetwarzają swoje produkty.

Rolnik, który chce działać na większą skalę, sprzedawać produkty do pośredników i do podmiotów, do których nie może tego robić w rozumieniu przepisów o sprzedaży produktów przetworzonych pochodzących z własnych upraw, musi zastanowić się nad założeniem działalności gospodarczej. Jeśli rolnik założy działalność gospodarczą, będzie musiał regulować wszelkie opłaty, w tym ZUS (składki na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, etc.) tak jak każdy inny przedsiębiorca. Jeśli rolnik zakłada działalność gospodarczą to płaci tylko ZUS.

e) ROZWIĄZANIA PRAWNE Z PUNKTU WIDZENIA PRODUCENTA I KONSUMENTA. PRZYKŁADY, ŹRÓDŁA I WZORCE. ASPEKTY ORGANIZACYJNE I FINANSOWE

Kluczowa kwestia do rozwiązania to zapewnienie spójności prawa podatkowego i prawa żywnościowego w kontekście przetwórstwa żywności przez rolników z zamiarem sprzedaży zarówno indywidualnej jak i zbiorowej. W obecnym porządku prawnym, produkcja i sprzedaż produktów w ramach „sprzedaży bezpośredniej”, w tym w RHD, dotyczy działalności indywidualnych rolników prowadzonej jako działalność rolnicza. Działania zbiorowe prowadzone za pośrednictwem podmiotów prawnych wymagają już prowadzenia działalności gospodarczej, a takie działania są już kluczowe dla rozwoju systemów KŁŻ.

Jedno rozwiązanie to umożliwienie rolnikom sprzedaży podmiotom prawnym, które organizują systemy KŁŻ. Takie podmioty winny być współtworzone i kształtowane przez rolników-producentów oraz producentów-przedsiębiorców i mogą być w formie:

- Grupy producenckiej
- Spółdzielni
- Zrzeszenia branżowego i kółka rolniczego
- Stowarzyszenia

Inne rozwiązanie wiąże się z nieformalnym organizowaniem zbiorowej dystrybucji i sprzedaży poprzez innowacje logistyczne i informatyczne, które nie zakładają podmiotu prawnego, ale łączą producentów i konsumentów w zbiorowym systemie sprzedaży. Przykładami takich rozwiązań to formuły Klubu Zakupowego, Rolnictwo Wspierane przez Społeczność czy też Kooperatywy Żywnościowe, które już funkcjonują w Polsce.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że prawo żywnościowe, a w szczególności przepisy dotyczące bezpieczeństwa żywności, muszą być zgodne z przepisami Unii Europejskiej które obowiązują wprost wszystkie podmioty produkujące i sprzedające żywność. Można stwierdzić, że przepisy z zakresu bezpieczeństwa żywności dotyczące krótkich łańcuchów dostaw zostały co do zasady wdrożone na terytorium Polski w sposób analogiczny jak w innych państwach członkowskich UE.

Kluczowa bariera prawna dla rozwoju systemów KŁŻ w Polsce wiąże się z kwestiami podatkowymi wynikającymi z systemu podatkowego, który odróżnia działalność rolniczą od działalności gospodarczej. W innych krajach UE, działalność rolnicza jest traktowana jako forma działalności gospodarczej w spójnym systemie podatkowym.

Warto podkreślić, że kraje członkowskie UE mają większą swobodę w kształtowaniu przepisów podatkowych na poziomie krajowym, niż w zakresie przepisów regulujących bezpieczeństwo żywności. Oznacza to, że w Polsce należy przede wszystkim szukać nowatorskich rozwiązań dla rozwoju systemów KŁŻ w sferze podatkowej.

Z punktu widzenia przepisów, ważną kwestią dla zbiorowych rozwiązań sprzedażowych, jest fakt że podmioty uprawnione do korzystania ulg podatkowych nie mogą aktualnie prowadzić sprzedaży swoich produktów za pośrednictwem Internetu. Przychody osiągnane ze sprzedaży przetworzonych produktów roślinnych i zwierzęcych przez Internet nie są bowiem zaliczane do przychodów z tzw. innych źródeł i w konsekwencji do przychodów tych nie znajduje zastosowania zwolnienie, o którym mowa w art. 21 ust. 1 pkt 71a ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 200, z późn. zm.). Z

uwagi na fakt, że rozwiązania organizacyjne systemów KŁŻ opierają się w dużej mierze na wykorzystanie Internetu, należy znieść to ograniczenie.

Przepisy regulujące produkcję, dystrybucję i sprzedaż produktów żywnościowych przez rolników są na bieżąco weryfikowane i doskonalone z uwagi na fakt, że wsparcie dla małych gospodarstw rolnych stanowi aktualnie podstawę polityki rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Mając ten fakt na uwadze, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przeprowadziło konsultacje i dokonało analizy aspektów podatkowych produkcji i sprzedaży żywności przez rolników, identyfikując problemy wynikające z obecnego stanu prawnego. Przedstawiono też propozycję zmian w aktach prawnych. Najważniejsze to:

	Akt prawny	Problemy wynikające z obecnego stanu prawnego	Proponowane zmiany w aktach prawnych
1	Ustawa z dnia 2 lipca 2004 o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2015 poz 584 z późn zm).	Zgodnie z art. Ustawy z dnia 2 lipca 2004 r o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2004, nr. 173, poz 1807 ze zmianami) przepisów ustawy nie stosuje się do: <ul style="list-style-type: none"> - działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego. - działalności rolników w zakresie sprzedaży, o której mowa w art. 20 ust. 1c ustawy z dnia 2 lipca 1991 r o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 poz 361, z późn zmianami) - rolniczego handlu detalicznego 	Rozważenie możliwości zmiany prawa w szczególności wprowadzenie do art. 3 działalności przetwórstwa określonej ilości własnych surowców. Ustawę o działalności gospodarczej proponuję się zmienić w taki sposób, aby produkcja i sprzedaż przetworzonej przez rolników żywności została wyłączona z zakresu pojęcia działalności gospodarczej. Przede wszystkim aktualnie przyjęte określenie „działalność wytwórcza w rolnictwie” nie zawiera w sobie terminu przetwórstwa. Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2015 r poz 584 z późn. zm).
2	Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2016r poz 2032 z późn. zm).	Wprowadzono w działalności RHD warunek przetwarzania osobistego lub przez domowników, a więc z wyłączeniem zatrudnianych pracowników.	Rozważenie możliwości zatrudniania pracowników sezonowych. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2016 r. poz 2032 z późn zm.).
3	Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2016r poz 2032 z późn. zm).	Art. 20 ust 1c pkt 1. Sprzedaż nie jest wykonywana na rzecz osób prawnych, jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej lub na rzecz osób fizycznych na potrzeby prowadzonej przez nie działalności gospodarczej. Natomiast art.20 ust 1a brzmi: w ramach rolniczego handlu detalicznego dopuszcza się sprzedaż na rzecz podmiotów, o których mowa w ust. 1c pkt 1 do wysokości ilości żywności określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 44a	Zbywanie żywności na rzecz podmiotu, który wykorzystywałby nabytą żywność w ramach przedsiębiorstwa spożywczego (tj. sklepy, restauracje, hotele, stołówki) nie mieści się w pojęciu „handel detaliczny” w rozumieniu przepisów unijnych prawa żywnościowego. Proponuję się ujednoczenie zapisów prawa żywnościowego i podatkowego. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2016 r poz 2032 z późn zm.). Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U.z 2017 r

		ust 3 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2015r poz. 594 z późn. zmianami 108)	z poz. 149 z późn. zm).
4	Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2016r poz 2032 z późn. zm).	W art. 20 ust. 1c pkt 51 ustawy o podatku dochodowym określono, że do produkcji wymagany jest 50% udziału surowców z własnej produkcji. Pozostałe 50% to dodatki czy surowce pochodzące od innych producentów.	Produkcja powinna bazować na własnych surowcach, aby wykluczyć podmioty skoncentrowane na przetwórstwie, a nie na produkcji podstawowej. Powyższe wymaga zmiany zapisów w Ustawie z dnia 26 lipca 1991 r o podatku dochodowym od osób fizycznych.
5	Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2016r poz 2032 z późn. zm).		Wielkość sprzedaży produktów żywnościowych z gospodarstwa w ramach działalności prowadzonych przez rolnika powinna być uwarunkowana wyłącznie wielkością produkcji odpowiadającą ilości surowców i uzyskiwanych z produkcji w gospodarstwie przeznaczonych do sprzedaży w postaci surowców i produktów przetworzonych. Należy określić ilości dostaw produktów przetworzonych do odbiorców detalicznych i konsumenta końcowego aby utrzymać różnicę między przetwórstwem przemysłowym i prowadzonym w małej skali. Preferencje podatkowe powinny dotyczyć prowadzących działalność rolniczą. Powyższe wymaga zmiany zapisów w Ustawie z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych.
6	Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2016r poz 2032 z późn. zm).	Art. 20 ust 1c pkt d brzmi: za produkt roślinny pochodzący z własnej uprawy uważa się również mąkę, kaszę, płatki, otręby, oleje i soki wytworzone z surowców pochodzących z własnej uprawy.	Czy można do produkcji tych produktów używać surowców od innych producentów i korzystać z preferencji prawa podatkowego zgodnie z zapisem ust 1c pkt 5. Wymaga to doprecyzowania w zapisach Ustawy z dnia 26 lipca 1991 r o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2016 r poz 2032 z późn zm) i Ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2017 r. poz 149 z późn. zm).
7	Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2016r poz 2032 z późn. zm).	W ustawie o podatku dochodowym – zwolnienie przedmiotowe obejmuje tylko wybrane rodzaje przetwórstwa sposobem przemysłowym i nieprzemysłowym – w zakresie rolniczego handlu detalicznego	Rozważyć możliwość rozszerzenia i ujednoczenia katalogu zwolnień przedmiotowych w art. 21 tej ustawy. W obecnym stanie prawnym wprowadzono zwolnienie dla przetwórstwa sposobem przemysłowym i nieprzemysłowym. Nie doprecyzowano jednocześnie

			jaka jest różnica pomiędzy tymi określeniami. Powyższe wymaga zmiany zapisów w Ustawie z dnia 26 lipca 1991 r o podatku dochodowym od osób fizycznych.
8	Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2016r poz 2032 z późn. zm).		Określenie rocznego limitu zwolnienia, uzależnionego od wielkości osiągniętych przychodów. Proponuje się powiązanie limitu zwolnienia z kwotą wolną od podatku dochodowego od osób fizycznych.
9	Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2016 r. poz. 710 z późn. zm).	W ustawie o VAT dostawy produktów rolnych pochodzących z własnej działalności rolniczej są zwolnione z podatku VAT, zgodnie z art. 43 ust 1 pkt 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 r o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2016 z poz. 710, z późn. zm). Zwolnienie obejmuje produkty rolne – rozumie się przez to towary wymienione w załączniku nr 2 do ustawy oraz towary wytworzone z nich przez rolnika ryczałtowego z produktów pochodzących z jego własnej działalności rolniczej przy użyciu środków zwykle używanych w gospodarstwie rolnym, leśnym i rybackim.	W ustawie o podatku VAT doprecyzować w art. 43 ust 1 pk3 pojęcia towarów, wytworzonych przy użyciu środków zwykle używanych w gospodarstwie rolnym. W związku z propozycją wyłączenia produkcji i sprzedaży przetworzonej przez rolników żywności z definicji pozarolniczej działalności gospodarczej proponuję się, aby rozwiązania w zakresie VAT były analogiczne jak w przypadku pozostałych rolników (możliwość bycia rolnikiem ryczałtowym, jak i prawo do rozliczania się według zasad ogólnych). Powyższe wymaga zmiany zapisów w Ustawie z dnia 11 marca 2004 r o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2016 poz 710 z późn zm).
10	Ustawa z dnia 11 marca 2004 r o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2016 r. poz. 710 z późn. zm).	Do produktów rolnych w rozumieniu art. 2 pkt 20 ustawy o VAT nie są zaliczane towary wytworzone przez rolnika przy użyciu środków innych niż typowe dla gospodarstwa. Brak jednolitej interpretacji prawnej dotyczącej sprzedaży żywności przetworzonej w ramach działalności RHD.	Określić status rolnika działającego w RHD w zakresie ustawy VAT przy sprzedaży żywności przetworzonej oraz wymagania w zakresie obowiązku rejestrowania przychodów ze sprzedaży przy użyciu kasy fiskalnej. Powyższe wymaga zmiany zapisów w Ustawie z dnia 11 marca 2004 o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2016ro poz 710, z późn. zm), Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 20 grudnia 2017 r. w sprawie zwolnień z obowiązku prowadzenia ewidencji przy zastosowaniu kas rejestrujących (Dz. U. z 2017 r poz. 2454).
11	Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2016 poz 716).	W obecnym stanie prawnym rolnicy prowadzący działalność pozarolniczą związaną z produkcją żywności muszą ponosić opłaty od powierzchni związanej z prowadzeniem tej działalności tak jak każdy podmiot prowadzący działalność	Warto zwrócić uwagę, że w obecnym stanie prawnym kwestia opodatkowania rolników-przedsiębiorców trudniących się sprzedażą żywności może zostać rozwiązana przez gminy. Rada gminy jest uprawniona do różnicowania stawek podatku od nieruchomości, uzależniając wysokość stawki tego

		gospodarczą.	podatku od poszczególnych rodzajów nieruchomości – przedmiotów opodatkowania, uwzględniając m. in. ich lokalizację, rodzaj prowadzonej działalności, rodzaj zabudowy, stan techniczny budynków, przeznaczenie lub sposób użytkowania nieruchomości. Proponuję się rozważenie możliwości jednolitej opłaty w ramach Ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2016 r. poz 716)
--	--	--------------	---

[Źródło: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi – opracowanie własne]

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi dokonało analogiczną analizę przepisów dotyczących regulacji prawnych dotyczących produkcji, działalności przetwórczej i sprzedaży żywności z gospodarstw rolnych wprowadzonych w zakresie Rolniczego Handlu Detalicznego.

	Akt prawny	Problemy wynikające z obecnego stanu prawnego	Proponowane zmiany w aktach prawnych
1	Ustawa z dnia 16 listopada 2016 roku o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia sprzedaży żywności przez rolników (Dz. U. poz 1961).	Konsumenci mogą kupować produkty żywnościowe jedynie w miejscu ich produkcji, czyli w gospodarstwie albo w miejscach przeznaczonych do handlu.	Miejsca zapewniające warunki sanitarne i higieniczne z myślą o ułatwieniu handlu dla konsumentów i rolników są ogólnie dostępne. Zwiększenie ilości miejsc przeznaczonych do sprzedaży. Powyższe wymaga zmiany zapisów w Ustawie z dnia 26 lipca 1991 r o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2016 r. poz 2032 z późn zm) art. 20 ust 1c pkt 3
2	Ustawa z dnia 16 listopada 2016 roku o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia sprzedaży żywności przez rolników (Dz. U. poz 1961).	Nie doprecyzowano możliwości dostarczania paczki i przesyłki żywności prosto od rolnika. Jest to znaczne ograniczenie dla konsumentów dostępu do zdrowej, często tradycyjnej żywności prosto od rolnika.	Taka forma dostarczania żywności już obecnie z powodzeniem działa w wielu regionach Polski oraz jest bardzo popularna w innych państwach na terenie UE. Powyższe wymaga zmiany zapisów w Ustawie z dnia 26 lipca 1991 ro o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2016 r poz. 2032 z późn zm) art. 20 ust 1c pkt 3
3	Ustawa z dnia 16 listopada 2016 roku o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia sprzedaży żywności przez rolników (Dz. U. poz 1961).	Wykluczona jest sprzedaż żywności za pośrednictwem internetu, którą obecnie się promuje i szybko się rozwija.	Należy rozważyć zniesienie tego ograniczenia z uwagi na fakt, że sama działalność RHD nie posiada ograniczeń terytorialnych sprzedaży z punktu widzenia prawa żywnościowego. Powyższe wymaga zmiany zapisów w Ustawie z dnia 26 lipca 1991 r o podatku dochodowy od osób fizycznych (Dz. U. z 2016 ro poz.

			2032 z późn. Zm). Art. 20, ust 1c, pkt 3.
4	Ustawa z dnia 16 listopada 2016 roku o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia sprzedaży żywności przez rolników (Dz. U. poz 1961).	W przypadku możliwości sprzedaży mięsa drobiowego i zajęczaków aby dokonać uboju w gospodarstwie z pominięciem zlecenia usługi uboju do rzeźni rolnik zmuszony jest do rejestrowania działalności sprzedaży bezpośredniej, w ramach której może dokonać uboju w gospodarstwie.	Rozważenie możliwości zmiany przepisów weterynaryjnych dotyczących uboju określonych ilości zwierząt w gospodarstwie rolnym przeznaczonych do sprzedaży (przykład Austrii) i na potrzeby małych zakładów zarejestrowanych w ramach działalności przetwórczej. Uboj na terenie gospodarstwa obejmowałby zwierzęta utrzymywane w tym gospodarstwie (bydło, świnie, owce, kozy, drób oraz zwierzęta dzikie utrzymywane w warunkach fermowych) na potrzeby prowadzonej działalności przetwórczej. Rozwiązania takie funkcjonują w krajach UE. Powyższe wymaga zmiany zapisów w Ustawie z dnia 16 grudnia 2005 ro o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2014 r poz 1577 z późn. zm).
5	Ustawa z dnia 16 listopada 2016 roku o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia sprzedaży żywności przez rolników (Dz. U. poz 1961).	Podmioty prowadzące działalność w ramach RHD w zakresie przetwórstwa produktów pochodzenia roślinnego muszą sporządzać projekt technologiczny, natomiast nie ma konieczności sporządzenia takiego projektu przez podmioty zamierzające prowadzić działalność w zakresie RHD produktami pochodzenia zwierzęcego lub żywnością złożoną.	Doprecyzowanie i ujednoczenie wymagań w tym zakresie dla podmiotów zainteresowanych podjęciem działalności zarówno w produkcji zwierzęcej jak i roślinnej. Dotyczy to w szczególności podmiotów, które chcą prowadzić działalność w wyodrębnionych, przystosowanych do prowadzenia działalności obiektach. Kompetencja Państwowej Inspekcji Sanitarnej.
6	Ustawa z dnia 16 listopada 2016 roku o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia sprzedaży żywności przez rolników (Dz. U. poz 1961).	Rolnicy z gospodarstwa mogą sprzedawać żywność nieprzetworzoną w ramach dostaw bezpośrednich i sprzedaży bezpośredniej klientowi końcowemu i do placówek handlu detalicznego.	Do rozważenia pozostaje wyłączenie z RHD możliwości sprzedaży żywności w postaci nieprzetworzonej. Rozwiązanie obecne często wprowadza wśród producentów dezinformację dotyczącą zakresu wymagań sanitarnych, weterynaryjnych. Z punktu widzenia konsumenta nie zależnie od formy działalności musi być ona prowadzona z wymaganiami, które gwarantują, że sprzedawana żywność jest bezpieczna dla nabywcy. Powyższe wymaga zmiany zapisów w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 grudnia 2016 ro w

			sprawie maksymalnej ilości żywności zbywanej w ramach rolniczego handlu detalicznego oraz zakresu i sposobu jej dokumentowania (Dz. U. poz 2159).
7	Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie maksymalnej ilości żywności zbywanej w ramach rolniczego handlu detalicznego oraz zakresu i sposobu jej dokumentowania (Dz. U. poz. 2159).	Określone limity sprzedaży w RHD nie korespondują z limitami kwalifikującymi produkcję do działu specjalnego (jaja, drób, drób rzeźny).	Obecnie aby wykorzystać limity możliwości sprzedaży rolnik będzie kwalifikowany do produkcji w dziale specjalnym co wyklucza go z możliwości korzystania z preferencji prawa podatkowego. Powyższe wymaga zmiany zapisów w ustawie z dnia 26 lipca 1991 r o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2016 r. poz 2032 późn zm), zał 2 oraz Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 grudnia 2016 r w sprawie maksymalnej ilości żywności zbywanej w ramach rolniczego handlu detalicznego oraz zakresu i sposobu jej dokumentowania (Dz. U. poz 2159).
8	Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2017 r poz 149 z późn. Zm)	Niezbędne są dalsze konsekwentne działania i rozstrzygnięcia na poziomie szczególnie Ministerstwa Zdrowia w zakresie możliwości prowadzenia przetwarzania żywności przez producentów rolnych. W obecnym stanie prawnym brak jest takiej formy działalności., która jest działalnością rejestrowaną.	Rozważenie wprowadzenia nowej formy działalności umożliwiającej prowadzenie działalności przetwórczej surowców pochodzenia roślinnego w gospodarstwie na zasadach podobnych co do zakresu możliwości sprzedaży – konsumenci końcowi i placówki detaliczne, jak MLO. Powyższe wymaga zmian w Ustawie z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2017 r poz. 149 z późn zm). Powinna to być również działalność rejestrowana.
9	Wytyczne Dobrej Praktyki Higienicznej i Produkcyjnej przy produkcji żywności niezwięźłego pochodzenia w warunkach domowych z wykorzystaniem surowców roślinnych z własnych upraw oraz w ramach rolniczego handlu detalicznego.	Wytyczne Dobrej Praktyki Higienicznej i Produkcyjnej przy produkcji żywności niezwięźłego pochodzenia w warunkach domowych z wykorzystaniem surowców roślinnych z własnych upraw oraz w ramach rolniczego handlu detalicznego nie stanowi aktu prawnego i nie tworzy formy działalności skierowanej do rolników prowadzących przetwórstwo żywności w małej skali, ponieważ określono w nim szczegółowo gamę produktów.	Opracowanie aktu prawnego na poziomie krajowym, który pozwoliłby wzbogacić ofertę w zakresie sprzedaży własnych produktów wytworzonych w gospodarstwie oraz określenie wymagań formalnych i sanitarnych dostosowanych do skali prowadzenia tej działalności. Przepisy te muszą korespondować ze sobą, eliminując luk prawne umożliwiające indywidualną ich interpretację. Kompetencja Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministra Zdrowia.

		Jednocześnie przyjęto wymóg zatwierdzenia takiej działalności.	
10	Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2017 r poz 149 z późn. zm).	Brak ujednoczonych wymagań i wytycznych w zakresie składanej dokumentacji przed uruchomieniem działalności przetwórczej surowców pochodzenia roślinnego	Opracowanie wytycznych w sprawie wymagań dotyczących sporządzenia projektów technologicznych dla małych zakładów przetwórczych produktów pochodzenia roślinnego. Kompetencja Państwowej Inspekcji Sanitarnej.
11	Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2017 r poz 149 z późn. zm).	Brak ujednoczonych wymagań i wytycznych w zakresie wymagań higienicznych i weterynaryjnych.	Opracowanie wytycznych zawierających wymagane przepisy oraz modele dokumentacji z zakresu wymagań higienicznych, weterynaryjnych dla najbardziej popularnych rodzajów przetwórstwa. Kompetencja Państwowej Inspekcji Sanitarnej.
12		Niejednolita interpretacja przepisów i wymagań prawa wspólnotowego i krajowego związanych z „małym przetwórstwem” i RHD.	Opracowanie wytycznych krajowych i szkolenie służb sanitarnych, weterynaryjnych pod kątem jednolitych interpretacji przepisów związanych z „małym przetwórstwem” i RHD. Kompetencja Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Weterynaryjnej.
13	Ustawa z dnia 16 listopada 2016 roku o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia sprzedaży żywności przez rolników (Dz. U. poz 1961). Ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2014 r poz. 1577 z późn. zm).	Niejednolita interpretacja zapisów ustawowych.	Wprowadzenie precyzyjnej definicji „małego przetwórstwa” co pozwoli oddzielić przetwórstwo przemysłowe od przetwórstwa w gospodarstwie lub dokładanie zdefiniować przetwórstwo przemysłowe (np. skala produkcji czy stosowane technologie), które będą korespondowały z zapisami przepisów prawa podatkowego. Kompetencja Inspekcji Sanitarnej i Weterynaryjnej.
14			Stworzenie preferencyjnych warunków sprzedaży dla rolników na targowiskach lokalnych i istniejących rynkach hurtowych np. zwolnienie z opłat targowiskowych. Zwiększenie ilości miejsc przeznaczonych do sprzedaży.
15			Opracowanie znaku, logo żywności produkowanej i sprzedawanej przez producentów rolnych. Wsparcie na poziomie krajowym działań promocyjnych

			gospodarstw oraz produktów. Kompetencje Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
16	Ustawa z dnia 16 listopada 2016 roku o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia sprzedaży żywności przez rolników (Dz. U. poz 1961). Ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2014 r poz. 1577 z późn. zm).	Problemy przy korzystaniu z usług świadczonej przez inkubatory przetwórstwa lokalnego. W obecnym stanie prawnym rolnicy korzystający z takiej usługi aby wprowadzić do obrotu produkty wyprodukowane w ramach usługi zleconej muszą zakładać działalność gospodarczą niezależnie od ilości produktów. W ograniczonym zakresie zlecenie takich usług umożliwiono w RHD – ubój zwierząt, rozbiór i podział mięsa, przemiał zbóż, tłoczenie oleju, tłoczenie soku. Takie rozwiązanie stanowi ograniczenie dla innych rodzajów działalności.	Opracowanie zakresu wymagań i regulacji prawnych dla producentów, którzy chcą korzystać z usługi zleconej np. inkubatora przetwórstwa. Określenie rodzaju działalności lub rozszerzenie istniejących form działalności o taką możliwość i określenie statusu w przepisach prawa podatkowego dla osób prowadzących taką działalność. Stworzenie preferencji dla infrastruktury służącej zespołowego wykorzystania. Kompetencje Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
17	Ustawa z dnia 17 lipca 1994 – Prawo budowlane (Dz. U. z 2016 r poz 290).	W obecnym stanie prawnym obiekty związane z prowadzeniem produkcji żywności przetworzonej, niezależnie od skali są klasyfikowane jako obiekty przemysłowe a nie obiekty związane z prowadzeniem działalności rolniczej.	Rozważyć nowelizację przepisów (prawo budowlane i podatki) w kontekście zmiany kategoryzacji i przeznaczenia budynków rolniczych na działalność związaną z przetwórstwem żywności w małej skali.

[Źródło: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi – opracowanie własne]

f) WNIOSKI I ZALECENIA

Propozycje rozszerzenie możliwości sprzedaży w ramach RHD, które są aktualnie proponowane przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi¹⁵, postulują:

1. umożliwienie korzystania ze zwolnienia podatkowego, określonego w art. 21 ust.1 pkt 71a oraz możliwości opodatkowania 2% ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych przychodów ze sprzedaży przetworzonych w sposób inny niż przemysłowy produktów roślinnych i zwierzęcych, określonych w art. 20 ust. 1c tej ustawy uzyskiwanych przez producentów rolnych niezależnie od tego w jaki sposób i komu dokonują sprzedaży ww. przetworzonych produktów,
2. odejście od ograniczania wielkości sprzedaży do ilości, która może być zbywana w ramach rolniczego handlu detalicznego zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia,
3. podwyższenie kwoty przychodów zwolnionych z podatku dochodowego od osób fizycznych do 40 tys. zł.
4. dopuszczenie sprzedaży również klientom będącym podmiotami prawnymi, tj. sklepom, szkołom, restauracjom, hotelom...

Wyżej wymienione modyfikacje zwiększą niewątpliwie możliwości sprzedażowe dla rolników działających w pojedynkę, zachęcając coraz większą liczbę małych gospodarstw do wejścia na rynek w formule sprzedaży RHD. Zachęcą też tych, którzy już sprzedają na rynku by wzmacniali swoją pozycję na rynku. Proponowane zmiany są niewątpliwie potrzebne by zaktywizować większą liczbę rolników i konsumentów, zwiększyć różnorodność i ciągłość dostaw produktów sprzedawanych przez rolników oraz zwiększy wolumen sprzedaży z korzyścią zarówno dla producentów jak i konsumentów. Zmiany te mogą jednak być nie wystarczające, w szczególności w angażowaniu małych gospodarstw rolnych, funkcjonujących często w tzw „szarej strefie”. Dla nich kluczowe są kwestie kosztów, logistyki, dostępu do wiedzy i umiejętności, finansowania, marketingu oraz dotarcia do klienta. Konkurencyjność na rynku wymaga działań zbiorowych na wszystkich etapach systemu KŁŻ – od produkcji, po przetwórstwo, dystrybucję i sprzedaż. W Polsce brakuje jednak regulacji prawnych i zachęt do działania zbiorowego, które stanowi fundament systemu KŁŻ.

Rozwiązanie, które warto wprowadzić do porządku prawnego w Polsce jako fundament rozwoju systemów KŁŻ, stosowane z powodzeniem we Francji to formuła **PUNKTÓW SPRZEDAŻY ZBIOROWEJ (PZS)**.

We Francji, kluczowym warunkiem sprzedaży bezpośredniej to powiązanie z działalnością rolniczą. Zyski ze sprzedaży są kwalifikowane jako dochód działalności rolniczej. Sprzedający rolnik kwalifikuje się do rolniczych ubezpieczeń społecznych. Może też prowadzić działalność handlową (np. sklep wspólnie z innym rolnikami) na zasadzie cywilno-prawnej przy całkowitym zachowaniu charakteru swojej działalności rolniczej. Sprzedający ma możliwość łączenia przychodów z działalności przemysłowej i handlowej z przychodami

¹⁵ Projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia sprzedaży żywności przez rolników do sklepów i restauracji – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (18 maja 2018). Został on przyjęty przez Radę Ministrów 25/09/2018 <https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/decyzje-rzadu/projekt-ustawy-o-produktach-pochodzenia-zwierzecego-oraz-ustawy-o.html>

z rolnictwa pod warunkiem, że stanowią one < € 50 000 i/lub < 30% rocznego przychodów z obrotu rolniczego.

Spełniając powyższe uwarunkowania, rolnicy mogą organizować i prowadzić PSZ jako strukturę zbiorową służącą zaoferowaniu konsumentom szerokiej gamy produktów pochodzących z ich gospodarstw. Formuła ta dopuszcza prowadzenie sprzedaży przez innego producenta zrzeszonego w tej samej strukturze zbiorowej na rzecz producenta danego artykułu (poprzez system dyżurów rolników zrzeszonych w PSZ). Takie rozwiązanie jest niemożliwe w obecnym porządku prawnym w Polsce, który dopuszcza sprzedaż produktów przez osobę trzecią jedynie w przypadku festynów.

Punkty Sprzedaży Zbiorowej (PSZ) zaliczane są jako forma sprzedaży bezpośredniej produktów żywnościowych pod warunkiem, że ciągłość zaopatrzenia sklepu zapewnia system dyżurów ustalany przez współpracujących rolników. PSZ prowadzi sprzedaż dla finalnego klienta na rzecz i w imieniu rolników, a więc świadczy im czynność zleconą w postaci umożliwianiu sprzedaży bezpośredniej (tzn. nie jest to pośrednik w klasycznym znaczeniu tego pojęcia). Nie występuje tu transakcja zakup-odsprzedaż produktów czyli PSZ nie jest pośrednikiem pomiędzy producentem a konsumentem.

Formalnie, działalność odbywa się na zasadzie umowy zlecenia, rozliczane dowodami magazynowania, potwierdzeniami wycofania niesprzedawanego towaru oraz bilansem miesięcznym sprzedaży. Producenci są właścicielami produktów sprzedawanych a więc ponoszą pełną odpowiedzialność za nie. Przysługuje im, tym samym, cały zysk ze sprzedaży. Innymi słowami, PSZ nie generuje zysków, jedynie pokrywa koszty funkcjonowania. We Francji działa ponad 300 PSZ, a największa ich koncentracja jest w regionie Rhone-Alpes. Cieszą się coraz większą popularnością wśród konsumentów i stają się istotną alternatywą do klasycznych marketów, które wciąż dominują rynek.

Wspólne użytkowanie tego samego lokalu na potrzeby PSZ przez wielu użytkowników może przybrać różnorodne formy:

- zakład zbiorowy: poszczególni użytkownicy korzystają ze wspólnego lokalu, kolejno lub jednocześnie;
- współwłasność;
- wynajem miejsc, w szczególności miejsc magazynowania.

Zgodnie z **Rozporządzeniem (WE) nr 178/2002** Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego¹⁶, użytkownik jest „osobą bądź osobami fizycznymi lub prawnymi zobowiązanymi do respektowania przepisów ustawodawstwa żywnościowego, których kontroli podlega prowadzone przez nie gospodarstwa rolne, które traktowane jest jako przedsiębiorstwo sektora spożywczego”.

Zgodnie z **Rozporządzeniem (WE) nr 852/2004** Parlamentu Europejskiego i Rady. z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych¹⁷, gospodarstwo rolne jest „jednostką produkcyjną działającą w sektorze spożywczym”. Otrzymuje ono nr identyfikacyjny SIRET¹⁸, a jego działalność określają 3 współzależne elementy: użytkownik, prowadzona działalność, lokale.

¹⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32002R0178>

¹⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32004R0852>

¹⁸ Odpowiednik polskiego REGONU.

W oparciu o powyższe definicje, dopuszcza się, aby osoba prawna (CUMA, GIE, stowarzyszenia...) kierowała strukturą zbiorową i udostępniała swoje lokale zrzeszonym członkom, pod pewnymi warunkami.

Zarówno punkt sprzedaży zbiorowej, jak i każdy spośród producentów podlegają przepisom Unii Europejskiej: **Rozporządzenie (WE) nr 178/2002** Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego oraz **Rozporządzenie (WE) nr 852/2004** Parlamentu Europejskiego i Rady, z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych¹⁹, zgodnie z którymi są zobowiązani do złożenia deklaracji w Prefekturze (Departamentalna Dyrekcja ds. ochrony ludności) informującej o miejscu założenia działalności gospodarstwa rolnego.

Niektórzy producenci mogą, w zależności od rodzaju prowadzonej działalności, podlegać rozporządzeniu (UE) nr 853/2004, które wymaga uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności. Przepis ten nie stoi w sprzeczności z innymi rozporządzeniami stosującymi się do produktów handlowych, które są ogólnie dostępne lub uznawane za specyficzne w niektórych kategoriach produktów.

Podsumowując, w Polsce przepisy podatkowe i bezpieczeństwa żywności dopuszczają sprzedaż bezpośrednią żywnościowych produktów nieprzetworzonych i przetworzonych dla rolników działających w pojedynkę. Brakuje przepisów regulujących i zachęcających działalność zbiorową. Jeśli chodzi o zalecenia, to należy:

1. Rozszerzyć możliwości sprzedaży bezpośredniej, w szczególności w ramach działalności RHD za pośrednictwem Internetu
2. Dopuścić sprzedaż w ramach RHD do sklepów, stołówek i restauracji
3. Doprecyzować pojęcie produkcji „nieprzemysłowej” i odróżnić ją od produkcji przemysłowej. RHD powinno być ograniczone do produkcji nieprzemysłowej. Należy wprowadzić precyzyjną definicję „małego przetwórstwa” co pozwoli oddzielić przetwórstwo przemysłowe od przetwórstwa w gospodarstwie lub dokładanie zdefiniować przetwórstwo przemysłowe (np. skala produkcji czy stosowane technologie), które będą korespondowały z zapisami prawa podatkowego. Warto też określić, dla potrzeb programów wsparcia, co rozumiem przez określenie „małe gospodarstwo rolne”.
4. Dopuścić możliwość przetwórstwa w inkubatorach kuchennych oraz innych kuchniach zbiorowych, które spełniają wymogi sanitarne, nie ograniczając miejsca przetwórstwa do samego gospodarstwa rolnego.
5. Wprowadzić rozwiązania sprzedaży zbiorowej w ramach działalności rolniczej wzorowanej na formule PSZ funkcjonujące we Francji jako fundament rozwoju systemów KŁŻ.
6. Wspierać poprzez preferencje podatkowe oraz programy finansowania małe gospodarstwa rolne, w szczególności te które w ogóle nie prowadzą działalności sprzedażowej ale są zainteresowani zaangażowaniem się w systemy KŁŻ

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32004R0852>

g) BIBLIOGRAFIA

Canfora, I. (2016) Is the short food supply chain an efficient solution for sustainability in food market? *Agriculture and Agricultural Science Procedia* 8 (2016) 402 – 407 www.sciencedirect.com

ENRD (2012) Local Food and Short Supply Chains. *EU Rural Revue. N. 12, Summer 2012.*
http://enrd.ec.europa.eu/app_templates/filedownload.cfm?id=E8F24E08-0A45-F272-33FB-A6309E3AD601

Kneafsey, M., Venn, L., Schmutz, U., Balázs, B., Trenchard, L., Eyden-Wood, T., Bos, E., Sutton, G., & Blackett, M. (2013). *Short food supply chains and local food systems in the EU. A state of play of their socio-economic characteristics.* JRC Scientific and Policy Reports. Joint Research Centre Institute for Prospective Technological Studies, European Commission. DOI:10.2791/88784.

Galli, F., & Brunori, G. (2013). *Short Food Supply Chains as drivers of sustainable development.* Evidence Document. Document developed in the framework of the FP7 project FOODLINKS (GA No. 265287). Laboratorio di studi rurali Sismondi. ISBN 978-88-90896-01-9.

Grupa fokusowa EIPAGRI (2015) *Innowacyjne Zarządzanie Krótkim Łłańcuchem Dostaw Żywności. Bruksela: Program EIP-Agri* (Wersja Polska – tłumaczenie Fundacja Partnerstwo dla Środowiska).
http://produktlokalny.pl/wp-content/uploads/2015/02/30_PL-EIP-AGRI-SFC-REPORT.pdf

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (2017) WSPÓLNA POLITYKA ROLNA PO 2020 ROKU - POLSKIE PRIORYTETY. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 16 maja 2017 r.
<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/kierunkowe-stanowisko-rzadu-maj-2017-r>

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (2018) *Priorytety Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na lata 2018-2019 w aspekcie Programu Działań Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na lata 2015-2019 oraz Paktu dla obszarów wiejskich na lata 2017-2020 (2030).*
<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/cele-i-priorytety-mrirw1>

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (2018) *Plan dla wsi - ochrona, wsparcie i rozwój polskiego rolnictwa.* <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/plan-dla-wsi-ochrona-wsparcie-i-rozwoj-polskiego-rolnictwa>

Ośrodek Informacji i Dokumentacji Europejskiej (2018) *Wspólna polityka rolna po 2020 roku* wg stanu na 11.06.2018. Biblioteka Sejmowa
http://oide.sejm.gov.pl/oide/images/files/pigulki/WPR_po_2020.pdf

Rada Ministrów RP (2018) *Stanowisko Rządu RP dot. pakietu propozycji legislacyjnych WPR po 2020 roku* (sierpień 2018 r.) <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/stanowisko-rzad-rp-pakietu-propozycji-dotyczacych-wpr-po-2020-roku-sierpien-2018-r>

Serafin, R. i B. Pietras-Goc (2016) Produkt lokalny jako czynnik rozwoju lokalnego. W Wilk, T (red) *Wizja Rozwoju Gmin Karpackich – dobre praktyki.* Kraków: OTOP, str 31-35

Thillaye R.: The CAP after 2020: small debate, big implications, “E!Sharp”, 01.2018.

WYKAZ OBOWIĄZUJĄCYCH AKTÓW PRAWNYCH

OBOWIĄZUJĄCE PRAWO EUROPEJSKIE

Wszyscy producenci żywności muszą bezwzględnie spełnić wymogi bezpieczeństwa żywności, wynikające z obowiązującego Prawa Unii Europejskiej, które jest nadrzędnym aktem prawnym. Kluczowe rozporządzenia są podane poniżej:

<p>Rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności</p>	<p>https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32002R0178</p>	<p>Rozporządzenie przedstawia zasady, w oparciu których państwa członkowskie mają zapewnić bezpieczeństwo żywności.</p>
<p>Rozporządzenie (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych</p>	<p>https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32004R0852</p>	<p>Przepisy prawa żywnościowego dotyczą <u>wszystkich etapów produkcji, przetwarzania i dystrybucji żywności</u>. W procesie produkcji i dystrybucji żywności nie można stosować metod produkcyjnych i technologii, które nawet w niewielkim stopniu mogłyby doprowadzić do uszczerbku na zdrowiu konsumenta. Każda żywność uznana za niebezpieczną nie może zostać wprowadzona do obrotu, a odpowiedzialność za bezpieczeństwo tej żywności ponosi przedsiębiorca.</p>
<p>Wytyczne dotyczące wykonania, których przepisów rozporządzenia (WE) nr 852/2004 w sprawie higieny środków spożywczych</p>	<p>http://produktlokalny.pl/wp-content/uploads/2015/03/rozprzadz.2.pdf</p>	<p>W przypadku stwierdzenia niezgodności z wymogami w zakresie bezpieczeństwa żywności każdy podmiot działający na rynku spożywczym musi rozpocząć postępowanie w celu identyfikacji i wycofania danej żywności z rynku oraz powiadomić o tym właściwe władze.</p>
<p>Rozporządzenie Komisji Europejskiej WE 853/2004 ws. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego</p>	<p>http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02004R0853-20130906&from=PL</p>	<p>W przypadku stwierdzenia niezgodności z wymogami w zakresie bezpieczeństwa żywności każdy podmiot działający na rynku spożywczym musi rozpocząć postępowanie w celu identyfikacji i wycofania danej żywności z rynku oraz powiadomić o tym właściwe władze.</p>
<p>Rozporządzenie Komisji Europejskiej WE 854/2004 ustanawiające szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi</p>	<p>http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004R0854&from=PL</p>	<p>W przypadku stwierdzenia niezgodności z wymogami w zakresie bezpieczeństwa żywności każdy podmiot działający na rynku spożywczym musi rozpocząć postępowanie w celu identyfikacji i wycofania danej żywności z rynku oraz powiadomić o tym właściwe władze.</p>
<p>Rozporządzenie Komisji Europejskiej WE 882/2004 ws. kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regulami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt</p>	<p>http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=URISERV:f84005&from=PL</p>	<p>W przypadku stwierdzenia niezgodności z wymogami w zakresie bezpieczeństwa żywności każdy podmiot działający na rynku spożywczym musi rozpocząć postępowanie w celu identyfikacji i wycofania danej żywności z rynku oraz powiadomić o tym właściwe władze.</p>
<p>Rozporządzenie (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz</p>	<p>https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32004R0882</p>	<p>W przypadku stwierdzenia niezgodności z wymogami w zakresie bezpieczeństwa żywności każdy podmiot działający na rynku spożywczym musi rozpocząć postępowanie w celu identyfikacji i wycofania danej żywności z rynku oraz powiadomić o tym właściwe władze.</p>

regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt		
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności,	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32004R0882	

OBOWIĄZUJĄCE PRAWO KRAJOWE

Prawo krajowe musi być zgodne z prawem europejskim. Przepisy krajowe dotyczące bezpieczeństwa żywności oraz podatków, obowiązują w zależności od statusu prawnego osoby bądź firmy prowadzącej działalność produkcyjną czy też sprzedażową:

Bezpieczeństwo żywności	
Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U. 2006 nr 171 poz. 1225)	http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20061711225
Rolniczy handel detaliczny	
Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia sprzedaży żywności przez rolników	http://dziennikustaw.gov.pl/du/2016/1961/1
rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie maksymalnej ilości żywności zbywanej w ramach rolniczego handlu detalicznego oraz zakresu i sposobu jej dokumentowania (Dz. U. poz. 2159),	http://www.dziennikustaw.gov.pl/du/2016/2159/1
rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego lub wprowadzających na rynek te produkty oraz wykazów takich zakładów (Dz. U. poz. 2192)	http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/2192
rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2016 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. poz. 2161).	http://www.dziennikustaw.gov.pl/du/2016/2161/1
Inne przepisy regulujące „sprzedaż bezpośrednią” (bezpieczeństwo żywności):	
Sprzedaż bezpośrednia – Rozporządzenie 1393 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 maja 2004	http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20041301393
Rejestracja zakładów umieszczające produkty pochodzenia zwierzęcego na rynek – Rozporządzenie 1395 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 maja 2004	http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20041301395
Wymagania weterynaryjne w małych zakładach produkujące produkty pochodzenia zwierzęcego –	https://mojepanstwo.pl/dane/dziennik_ustaw/19063

Rozporządzenie 629 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 maja 2010	
Działalność marginalna, lokalna i ograniczona (MLO). Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 marca 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków uznania działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej	http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU2016000451
Prawo podatkowe	
Działalności rolników w zakresie sprzedaży, o której mowa w art. 20 ust. 1c ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych art. 20 ust. 1c. (Za przychody z innych źródeł, uważa się również przychody ze sprzedaży przetworzonych w sposób inny niż przemysłowy produktów roślinnych i zwierzęcych pochodzących z własnej uprawy, hodowli lub chowu)	https://aktyprawne.poznajpodatki.pl/podatek-dochodowy/ustawa-o-podatku-dochodowym-od-osob-fizycznych-2013-dz-u-2012-poz-361-tekst-jednolity

Portale (skonsultowano)

www.minrol.gov.pl

www.produktlokalny.pl

<https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries>

<http://www.produktytradycyjne-dobrepraktyki.pl/informator/prawo-i-przepisy-sanitarno-weterynaryjne>

<https://www.piwwyszkow.pl/aktualnoci/112-rolniczy-handel-detaliczny-informacje-podstawowe.html>

Skorzystano z materiałów nieopublikowanych udostępnionych przez

- Fundację Partnerstwo dla Środowiska
- Małopolską Izbę Rolniczą
- Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich
- Ministerstwo Rozwoju Wsi i Rolnictwa

Odwiedź portal KSOW - www.ksow.pl

Zostań Partnerem Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich